

Impact Factor: 4.757

ISSN: 2181-0834
DOI: 10.26739/2181-0834

GEOGRAPHY:

NATURE AND SOCIETY

Informing scientific practices around the world through research and development

VOLUME 2, ISSUE 1

2021

Bosh muharrir:
Главный редактор:
Chief Editor:

Rafiqov Vahob Asomovich
geografiya fanlari doktori, professor
(O'zR FA Seysmologiya instituti)

Bosh muharrir o'rinbosari:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Sharipov Shavkat Muxamajanovich
geografiya fanlari nomzodi, dotsent
(O'zbekiston Milliy universiteti)

Mas'ul muharrir | Ответственный редактор | Responsible editor:
Ibragimov Shahzod Umirzoq o'g'li
(Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti)

"GEOGRAFIYA: TABIAT VA JAMIYAT" JURNALI TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI
РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ ЖУРНАЛА "ГЕОГРАФИЯ: ПРИРОДА И ОБЩЕСТВО"
EDITORIAL BOARD OF THE JOURNAL OF GEOGRAPHY: NATURE AND SOCIETY

11.00.01 – Tabiiy geografiya /
Физическая география /
Physical geography

Urazbayev A.K. – g.f.d., professor
Xoroshev A.V. – g.f.d., professor (Rossiya)
Mirakmalov M.T. – DSc, dotsent
Ibragimova R.A. – g.f.n., dotsent
Yarashev Q.S. – PhD, dotsent

11.00.02 – Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya /
Экономическая и социальная география /
Economic and social geography

Tojiyeva Z.N. – g.f.d., professor
Lachininskiy S.S. – g.f.n., dotsent (Rossiya)
Komilova N.K. – g.f.d., professor
Melibayeva G.A. – i.f.n., dotsent
Tashtayeva S.K. – g.f.n., dotsent

11.00.03 – Quruqlik gidrologiyasi. Suv
resurslari. Gidrokimyoy / Гидрология суши.
Водные ресурсы. Гидрохимия / Land
Hydrology. Water resources. Hydrochemistry

Hikmatov F.H. – g.f.d., professor
Tomas Saks – PhD, professor (Shveysariya)
Adenbayev B.Y. – g.f.d., dotsent
Yunusov G'X. – g.f.n., dotsent
Umirzoqov G'U. – PhD

11.00.04 – Meteorologiya. Iqlimshunoslik.
Агрометеорология / Метеорология. Климатология.
Агрометеорология / Meteorology. Climatology.
Agrometeorology

Egamberdiyev X.T. – DSc, dotsent
Mamadjonova G.A. – PhD, professor (Buyuk Britaniya)
Petrov Y.V. – g.f.n., professor
Xolmatjonov B.M. – DSc, dotsent
Xolboyev G. – g.f.n., dotsent

11.00.05 – Atrof-muhitni muhofaza qilish
va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish /
Охрана окружающей среды и рациональное
использование природных ресурсов /
Environmental protection and rational
use of natural resources

Rafiqov V.A. – g.f.d., professor
G'ufonov D.N. – g.f.n., dotsent (Tojikiston)
Sabitova N.I. – g.f.d., professor
Sharipov Sh.M. – g.f.n., dotsent
Shamuratova N.T. – g.f.n., dotsent

11.00.06 – Geodeziya. Kartografiya /
Геодезия. Картография /
Geodesy. Cartography

Safarov E.Y. – i.f.d., professor
Vereshaka T.V. – g.f.d., professor (Rossiya)
Egamberdiyev A. – g.f.n., professor
Musayev I.M. – g.f.n., dotsent
Prenov Sh. – PhD

11.00.07 – Geoinformatika /
Геоинформатика / Geoinformatics

Safarov E.Y. – i.f.d., professor
Sabine Hennig – PhD, professor (Avstriya)
Gulyamova L.X. – g.f.n., dotsent
Mirmaxmudov E. – t.f.n., dotsent
Abdullayev T.M. – t.f.n., dotsent

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Шомуродова Шахноза РЕКРЕАЦИОН ВА ТУРИСТИК ТАДҚИҚОТЛАРДА ТАСНИФЛАШ МАСАЛАЛАРИ.....	4
2. Suyun Abdullayev, Husnora Muqumova, Farrux Xushmurodov AGROLANDSHAFTLARNI O‘RGANISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI.....	9
3. Egamov Bakhtiyor GEOLOGICAL AND GEOMORPHOLOGICAL VIEWS OF THE CENTRAL ASIAN JADIDS.....	19
4. Абдуллаев Илхом, Каримов Илхом ТУЯТОРТАР КАНАЛИНИНГ СУФОРМА ДЕҲҚОНЧИЛИКДАГИ АҲАМИЯТИ ВА ТАРИХИ.....	26
5. Sadibekova Bibisora, Ibragimov Shaxzod O‘ZBEKISTONDA BUDDIZM OBIDALARI ASOSIDA ZIYORAT TURIZMINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	31
6. Қодиров Р.Б. АҲОЛИ МИГРАЦИЯСИ МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ ЙЎЛЛАРИДАН БИРИ СИФАТИДА.....	37
7. Махкамов Элёрбек, Маматисаков Жаҳонгир РЕКРЕАЦИЯ ВА ТУРИЗМ ОБЪЕКТЛАРИНИ ҲУДУДИЙ ЖОЙЛАШТИРИШНИНГ ГЕОГРАФИК ЖИҲАТЛАРИ.....	43
8. Ражабов Фурқат, Маҳмудов Муҳаммадисмоил, Шомуродова Шахноза ТУРИЗМ САЛОҲИЯТИ ЮҚОРИ БЎЛГАН ҚИШЛОҚ ВА МАҲАЛЛАЛАР ЭЛЕКТРОН ПЛАТФОРМАСИНИ ЯРАТИШДА ГЕОГРАФИК МАЪЛУМОТЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ.....	48
9. Абдиназарова Хидоятхон ФАРҒОНА ИҚТИСОДИЙ РАЙОНИ КИМЁ САНОАТИ ҲУДУДИЙ ТАРКИБИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ.....	55
10. Умурзокова Умида НАМАНГАН ВИЛОЯТИ ДАРЁЛАРИНИНГ ГИДРОЛОГИК ХУСУСИЯТИ.....	65
11. Qoriyev Mirzohid, Mirabdullayev Baxodirjon, Olimjonova Marhabo NAMANGAN VILOYATI ATMOSFERA HAVOSINING IFLOSLANISHI.....	74
12. Эргашева Юлдуз ГИС ДАСТУРИДАГИ РАҚАМЛИ РЕЛЬЕФ МОДЕЛИНИ ЖОЙНИНГ ТАКТИК ХУССИЯТИГА ТАЪСИРИ.....	80

ГЕОГРАФИЯ: ТАБИАТ ВА ЖАМИЯТ

ГЕОГРАФИЯ: ПРИРОДА И ОБЩЕСТВО

GEOGRAPHY: NATURE AND SOCIETY

11.00.02 – Иқтисодий ва ижтимоий география
ТУРИЗМ ВА РЕКРЕАЦИЯ ГЕОГРАФИЯСИ

Ражабов Фуркат Тўракулович,

г.ф.ф.д (PhD) Тошкент вилояти

Чирчиқ давлат педагогика институти

Махмудов Мухаммадисмоил Мухитдинович,

г.ф.ф.д (PhD) Тошкент вилояти

Чирчиқ давлат педагогика институти

Шомуродова Шахноза Ғайратовна,

г.ф.ф.д (PhD) Тошкент вилояти

Чирчиқ давлат педагогика институти

ТУРИЗМ САЛОҲИЯТИ ЮҚОРИ БЎЛГАН ҚИШЛОҚ ВА МАҲАЛЛАЛАР ЭЛЕКТРОН ПЛАТФОРМАСИНИ ЯРАТИШДА ГЕОГРАФИК МАЎЛУМОТЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-0834-2021-1-8>

АННОТАЦИЯ

Илмий мақолада республикадаги туризм салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллалар электрон платформасини яратишда географик маълумотларнинг аҳамияти ҳақида сўз боради. Шунингдек, туризм салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллалардаги маданий мерос объектлари, рекреация, қишлоқ жойлар ва қишлоқ хўжалигидан туристик мақсадларда фойдаланиш, халқ хунармандчилиги, этнографияси, миллий таомлари, ҳудудларнинг қулай табиий шароитидан туристик мақсадларда фойдаланиш масалаларига алоҳида эътибор берилган.

Калит сўзлар: қишлоқ туризми, туристик маҳалла, электрон платформа, салоҳият, ресурс, турист, инфратузилма, археологик, агротуризм, зиёрат, рекреация, экологик, ов туризми, орнитологик, актив саёҳат, гастрономик.

Раджабов Фуркат Туракулович

д.ф.ғ.н (PhD) Чирчикский государственный

педагогический институт Ташкентской области

Махмудов Мухаммадисмоил Мухитдинович

д.ф.ғ.н (PhD) Чирчикский государственный

педагогический институт Ташкентской области

Шомуродова Шахноза Ғайратовна

д.ф.ғ.н (PhD) Чирчикский государственный

педагогический институт Ташкентской области

ЗНАЧЕНИЕ ГЕОГРАФИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ ПРИ СОЗДАНИИ ЭЛЕКТРОННЫХ ПЛАТФОРМ ДЕРЕВЕНЬ И ОКРЕСТНИКОВ С ВЫСОКОЙ МОЩНОСТЬЮ ТУРИЗМА

АННОТАЦИЯ

В научной статье рассматривается важность географических данных в создании электронной площадки деревень и махаллей с высоким туристическим потенциалом в стране. Особое внимание уделяется объектам культурного наследия в селах и махаллях с высоким туристическим потенциалом, отдыху, использованию сельской местности и сельского хозяйства в туристических целях, народным промыслам, этнографии, национальной кухне, использованию благоприятных природных условий региона в туристических целях.

Ключевые слова: сельский туризм, туристический квартал, электронная площадка, потенциал, ресурс, турист, инфраструктура, археология, агротуризм, посещение, отдых, экологический, охотничий туризм, орнитологический, активный туризм, гастрономический.

Radjabov Furkat Turakulovich

PhD in Geographical Sciences

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent Region

Makhmudov Mukhammadismoil Mukhitdinovich

PhD in Geographical Sciences

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent Region

Shomurodova Shakhnoza Gayratovna

PhD in Geographical Sciences

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent Region

THE IMPORTANCE OF GEOGRAPHICAL INFORMATION IN THE CREATION OF ELECTRONIC PLATFORMS OF VILLAGES AND VILLAGES WITH HIGH POWER OF TOURISM

ANNOTATION

The scientific article examines the importance of geographical data in the creation of an electronic platform for villages and makhallas with high tourism potential in the country. Particular attention is paid to cultural heritage sites in villages and makhallas with high tourism potential, recreation, the use of countryside and agriculture for tourism purposes, folk crafts, ethnography, national cuisine, and the use of favorable natural conditions in the region for tourism purposes.

Key words: rural tourism, tourist quarter, electronic platform, potential, resource, tourist, infrastructure, archeology, agritourism, visiting, recreation, ecological, hunting tourism, ornithological, active tourism, gastronomic.

КИРИШ ВА ДОЛЗАРБЛИГИ

Туризм шиддат билан ривожланаётган ҳозирги даврда жаҳон туризм бозорида Осиё мамлакатларининг мавқеи ҳам ошиб бормоқда. Шу ўринда Хитой, Таиланд, Индонезия, Малайзия каби мамлакатларни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоиз. Республикамизда қишлоқ туризмини ривожлантириш зарурлигининг энг асосий ва долзарб масаласи бу шаҳар аҳолисининг қишлоқларда дам олишини ташкил қилиш ҳамда хорижлик меҳмонларни миллий маданиятимиз, урф-одатлар, халқ хунармандчилиги, миллий ўйинлар ва таомлар, уй-жой қурилишидаги миллий архитектура билан яқиндан таништиришдан иборат.

Туризм ривожланган мамлакатларда қишлоқ туризмини ривожлантириш орқали ички туризми, сўнгра халқаро туризми ривожлантирган Европа мамлакатлари, АҚШ ва Канада каби давлатларни жаҳон туризмида етакчилик қилаётганлигини кузатишимиз мумкин. Ғарбий Европа мамлакатларининг деярли барчаси қишлоқ туризмини жадал ривожлантиришга интилоқда. Бироқ бу давлатларда шаҳар билан қишлоқ жойлар ўртасидаги тафавутлар йилдан йилга камайиб бормоқда. Қўшни Қозғистон, Қирғизистон, Туркменистон каби мамлакатлар ҳам ўзининг овуллари, гастронмик, этнографик, агротуризм ва миллий

сайлларини намойиш қилиш орқали гастранияси, овуллари, этнографиясини намойиш қилиш орқали қишлоқ жойларда туризмни ривожлантиришга ҳаракат қилмоқдалар. Республикамизда қишлоқ туризмни ривожлантириш мавзусида ҳали жиддий илмий тадқиқотларнинг бошланмаганлигини ҳисобга олиб юқорида келтирилган мамлакатларнинг халқаро технологиялари ва дастурларини ўрганишимиз мақсадга мувофиқ саналади. Юқорида санаб ўтилаган омиллар туристик салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллалар аҳолисини доимий ёки мавсумий қўшимча фаолият тури билан шуғулланишига имконият яратиб беради. Аҳоли бандлиги таъминланиб, уларни қўшимча замонавий касб-хунарлар, билим ва кўникмаларни ўзлаштиришга туртки беради. Ушбу тадқиқот доирасида мазкур қишлоқларнинг туристик имкониятларини баҳолаш, мавжуд муаммоларни ўрганиш ва тегишли чора-тадбирлар лойиҳасини ишлаб чиқиш, хорижлик ва маҳаллий сайёҳларни туристик қишлоқ ва маҳаллалар тўғрисида ахборотга эга бўлиши, кишиларга индивидуал ёки жамоавий эҳтиёжлари ҳамда шароитдан келиб чиқиб дам олишлари учун маълумотлар базаси ва электрон платформа яратилади.

МЕТОДЛАР ВА ЎРГАНИЛИШ ДАРАЖАСИ

Тадқиқотда туризм салоҳияти юқори бўлган қишлоқларимизда “туризм маҳалласи” электрон платформасини яратишда яқин йилларда олиб борилаётган ислохотларни ҳисобга олиш ва туристик қишлоқ ва маҳаллалар ҳақидаги географик ахборотлар базасини шакллантиришда ҳудудларни кузатиш, киёсий таҳлил, эмпирик тадқиқот, эксперт баҳолаш, картографик, математик моделлаштириш методларидан фойдаланилади. Шунингдек, туристик салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллалар учун аниқ таклиф ҳамда тавсиялар ишлаб чиқилган. МДХ олимларидан А.Ю. Александрованинг “География туризма” деб номланган дарслигида қишлоқ туризми экологик туризмнинг бир тармоғи эканлиги ҳақида фикр-мулоҳазалар илгари сурилади [2, 590-б.]. В.В. Храбовченконинг “Экологический туризм” деб номланган ўқув қўлланмасида экотуризм билан қишлоқ туризмни ҳам бирга ташкил қилиш масалалари кўрилган [4, 172-б.]. А.Б. Косолаповнинг “Теория и практика экологического туризма” деб номланган ўқув қўлланмасида экологик ва қишлоқ туризмни ташкил қилишнинг назарий жиҳатларига эътибор қаратилган [3, 240-б.].

Шунингдек, мамлакатимизнинг О.Х.Ҳамидов, Н.Ибрагимов, С.Рўзиев, Б.Бердиёров, Н.Т.Шамуратова, Б.Камолов, Ш.Якубжонова, М.Мансуров каби тадқиқотчиларнинг илмий ишларида Ўзбекистоннинг Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хоразм вилояти ва Фарғона водийси кесимида туризмнинг иқтисодий таъсири, экотуризм, агротуризм масалалари анча кенг ёритилган. Шунингдек, Ш.М.Мирзиёевнинг 2020 йил 24 январь куни Олий Мажлисга қилган Мурожаатномасида мамлакат тараққиётининг энг муҳим устувор вазифалари белгилаб берилди [5]. Жумладан, рақамли иқтисодий фаол ўтиш – келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири эканлиги қатъий таъкидлаб ўтилди. Ўзбекистон Республикасида инновацион технологияларни жорий этиш ва рақамли иқтисодий ривожлантириш орқали аҳолига ишончли, қулай ва тезкор хизматларни таклиф этувчи туристик мобил иловаларни яратиш бюджет маблағларини айланишини янада яхшилаиди. Ҳозирги кунга қадар мамлакатимизда банк-молия тизими (Ipoteka Mobile), такси хизмати (Яндекс Go), савдо (Avto elon), хорижий тилларни ўрганиш, таржима (Google Переводчик), турли тўловлар хизмати (Payme), алоқа (Zoom), спорт, саломатлик, гастрания каби кўплаб соҳаларда мобил иловалар яратилган. Бироқ туризм фаолияти билан шуғулланувчилар учун профессионал даражадаги электрон платформа ёки мобил иловалар мавжуд эмас.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Сўнгги беш йил мобайнида Ўзбекистоннинг туристик салоҳияти инвесторлар ва халқаро донор ташкилотлар томонидан ўганилиб, яқин келажакда уларни ривожлантириш ҳамда молиялаштириш режалари ишлаб чиқилмоқда. Халқаро ташкилотлар томонидан Ўзбекистон, Қирғизистон ва Қозоғистон республикаларидан жами 11 та туристик қишлоқлар ажратилиб олинди. Шулардан 3 та қишлоқ Ўзбекистон ҳудудига тўғри келади. Улар Тошкент вилоятининг Чимён, Хумсон ва Бурчмулла қишлоқларидир. Бундан ташқари мамлакатимизда ички туризм ривожланиши учун юқори салоҳиятли Имом ота, Ширмонбулоқ, Гараша,

Ўриклисой, Пишогор, Лангар, Оқсув, Қайнар, Синтоб, Айдарқўл, Нанай, Ғова, Чодак, Аҳси, Омонқўтон, Мачай, Сангардак, Сижжак, Кумушкон, Сўқоқ, Водил, Шохирмардон каби халқаро ва маҳаллий туристларни қабул қилиш мумкин бўлган қишлоқ ва маҳаллалар ҳам мавжуд.

Республикамиздаги туризм салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллаларнинг шаҳар марказларига нисбатан географик жойлашуви, маҳаллий аҳолисининг асосий машғулоти, ҳудуд инфратузилмаси, транспорт тури ва тўрининг қулайлиги, орографияси ва тоғли ҳудудда жойлашган қишлоқларнинг рельеф шакллари, шунингдек, текислик-чўл зоналари шароитларидан келиб чиқиб қишлоқларда экотуризм, рекреация, экстремал, ов туризми, орнитологик, актив саёҳат, гастрономик, агротуризм, этнографик, тарихий ва зиёрат каби йўналишларини ривожлантириш ҳозирги босқичда соҳада амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларнинг асосини ташкил этади. Бунда қишлоқлар ва маҳаллаларда сақланиб қолган моддий, маданий мерос, қадриятларни кенг доирада оммалаштириш, туристларни жалб қилиш, сифатли туристик хизматларни тақдим этиш, фуқароларнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини яхшилаш ва бандлигини таъминлаш, қишлоқ ва маҳаллалар имиджини шакллантириш, туристик бозорда ҳудуд рақобатдошлигини ошириш, инновацияларни рағбатлантириш, ҳудуд экологияси, табиий ресурсларини сақлаш алоҳида ўрин тутди. Электрон платформада қишлоқ ва маҳаллалар туристик кластерларини шакллантиришда ҳамда уларни микро ва мезо даражадаги туристик марказларга айлантиришда топографик ҳолат, табиий ва иқтисодий географик шароит, геосиёсий вазият, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражаси, демографик ва экологик омилларга ҳам эътибор қаратилиши лозим.

Ҳозирги кунда ҳукуматимиз қишлоқ жойларда янги иш ўринларини яратиш, аҳоли даромадларини ошириш ҳамда турмуш тарзини яхшилашга алоҳида эътибор қаратмоқда. Бу ислохотларни олиб боришда қишлоқ жойларда туризмни ривожлантириш муҳим аҳамиятга эга бўлиб, унинг салоҳиятли имкониятлари каттадир. Бу имкониятлар қуйидагилардан иборат:

- қишлоқ жойларда жойлашиш ва овқатланишнинг шаҳардагига нисбатан 2-2,5 маротаба арзонлиги салоҳиятли аҳоли манзилгоҳларида меҳмонхона хўжалиги (меҳмон уйлари) ҳам миллий гастронوميةни тарғиб қилишга катта имконият яратади;

- қишлоқ жойларининг экологик жиҳатдан тозаллиги ҳамда экологик тоза озиқ-овқат турларининг мавжудлиги шаҳар аҳолисида катта қизиқиш уйғотади;

- халқимизнинг қадимий миллий меъросининг сақланиб қолганлиги, жозибадор туристик ресурслар, миллий белгилар, хусусиятга бой бўлган хизмат турларининг кўплиги ва ранг-баранглиги туристларда ўзлигини англаш ва ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашга хизмат қилади;

- миллий мерос маҳсулотлари ишлаб чиқишнинг сақланиб қолганлиги (миллий ҳунармандчилик, устачилик маҳсулотлари) ва сувенир маҳсулотларга талабни ортиши қишлоқ аҳолиси бандлиги ҳамда даромадларини яхшиланишига сабаб бўлади.

Маълумки, ҳар қандай қишлоқ ва маҳаллий аҳолисининг маданияти, анъаналари ва турмуш тарзи ўша ернинг ўзига хос туристик салоҳияти ҳисобланади. Ҳар бир вилоятнинг шаҳар, шаҳарча, қишлоқ ва овулларнинг маҳаллалари рўйхатини шакллантириш ва уларнинг туристик салоҳиятини ишлаб чиқиш лозим. Қуйидаги жадвалда Андижон вилоятидаги экотуристлик салоҳияти юқори бўлган қишлоқ ва маҳаллалар ҳақида дастлабки маълумотлар келтирилган.

Жадвал

Андижон вилоятида экотуризмни ривожланиши учун юқори салоҳиятга эга бўлган қишлоқ ва маҳаллалар рўйхати [1]

№	Жой номланиши	Шаҳардан масофаси (км)	Табиат-манзара афзаллиги	Йўлларнинг ҳолати	Маҳаллий аҳолининг асосий машғулоти	Туризмнинг салоҳиятли турлари
Хўжаобод тумани						
1.	Манак	40	Тоғлар, ўрмон	Қоникарли	Мева-	Экотуризм,

	қишлоғи		ва боғлар		сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик ва туристик хизматлар	рекреация, тарихий ва зиёрат туризми, ов туризми, гастрономик туризм
2.	Тош ота маҳалласи					
3.	Имомота қишлоғи					
Булоқбоши тумани						
4.	Ширмонбулоқ қишлоғи	20	Тоғлар, ўрмон ва боғлар	Қониқарли	Мева- сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик ва туристик хизматлар	Экотуризм, рекреация, ов туризми, агротуризм
5.	Ширмонбулоқ маҳалласи					
Балиқчи тумани						
6.	Балиқчи қишлоғи	40	Дам олиш учун жой	Қониқарли	Мева- сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик ва туристик хизматлар	Гастрономик туризм, агротуризм, экотуризм
7.	Кул маҳалласи					
8.	Гулистон қишлоғи					
9.	Мирзабошичек маҳалласи					
Бўстон тумани						
10	Чорвадор маҳалласи	45	Ўрмон, камёб дарахтлар	Қониқарли	Полизчилик, чорвачилик, балиқчилик	Экотуризм, ов туризми рекреация, агротуризм
Хонобод шаҳри						
11.	Хонтоғ дам олиш зоналари	90	Ўрмон, камёб дарахтлар	Қониқарли	Мева- сабзавотчилик, боғдорчилик, шоличилик, чорвачилик ва туристик хизматлар	Экотуризм ва рекреация, зиёрат туризми
12.	Фозилмонота дам олиш зоналари					
Андижон тумани						
13.	Боғишамол дам олиш зонаси	6	Ер сатҳидан 350 м баландликдаги осма йўл ва калин ўрмон	Қониқарли	Мева- сабзавотчилик, боғдорчилик, чорвачилик ва туристик хизматлар	Экотуризм, тарихий ва зиёрат туризми

Туристтик қишлоқ ва маҳаллаларнинг электрон платформасини яратишда ҳудудларнинг куйидаги географик жиҳатларига алоҳида эътибор қаратиш муҳим аҳамиятга эга: Ўзбекистон Республикаси бўйича барча туристик қишлоқ ва маҳаллаларнинг ресурс салоҳиятини ўрганиш; шу асосида туристик қишлоқ ва маҳаллаларнинг таснифини ишлаб чиқиш; туристик қишлоқ ва маҳаллаларнинг имкониятларини баҳолаш; дам олувчиларнинг кизиқишлари, хоҳиш ва истакларидан келиб чиқиб ҳудудлар кесимида бир кунлик ва кўп кунлик алоҳида ва аралаш маршрутлар ҳамда уларнинг намунавий дастурлари ишлаб чиқиш; йирик шаҳарлар аторфида миллий маданиятимиз, қадриятлар, уй жой қурилишидаги архитектура (пахса, гувала, сомон сувоқ, ўтов...) намуналари, аҳоли турмуш тарзи (деҳқончилик, чорвачилик, паррандачилик)ни акс эттирган дала ҳовлилар кўринишидаги кичик типик қишлоқлар моделини қуриш ва бошқалар.

Тадқиқот натижаларига кўра туристик қишлоқлар электрон платформасини яратишда куйидаги вазифаларни бажариш талаб этилади:

Ўзбекистон ҳудудининг туризм салоҳияти юқори бўлган қишлоқларнинг табиий-географик ва иқлимий шароитларини тавсифлаш;

Ўзбекистоннинг барча туристик қишлоқ ва маҳаллалари ҳақидаги маълумотларнинг электрон базаси;

туризм мақомига эга бўлган қишлоқларнинг топонимикаси, туристик ресурслари ва объектлари, шунингдек, ресурс ва объектлар асосида туризмнинг йўналишларини ишлаб чиқиш;

қишлоқларнинг туристик инфратузилмаси ва салоҳиятини такомиллаштириш;

туризмни ривожлантириш учун туристик кластерларни шакллантириш ресурсларини баҳолаш, хусусан табиий туристик ресурсларнинг (рекреацион ресурслар, бальнеологик ресурслар, туристик қизиқиш уйғотадиган алоҳида табиат объектлари) мавжудлик даражасини аниқлаш;

туристик қишлоқларнинг тарихий обидалари, зиёрат туризми ресурслари, тарихий жойлар, археологик ва монументал ёдгорликлари, қадимий топилмалар ресурсларини аниқлаш;

туристик қишлоқлар ва маҳаллаларнинг социал-иқтисодий ресурслари, хусусан анъанавий маҳаллий ҳаёт тарзи, тил, маданият, миллий ошхона, миллий фольклорлари ва фольклор этнографик фестиваллари, урф-одатлари, маданияти, халқ оғзаки ижоди, лапар айтиш сайли, турли маросимлари, миллий ўйинларини ўз ичига қамраб олган намунавий туристик маршрутлар ва дастурлар ишлаб чиқиш;

туман, шаҳар ва йирик қишлоқ аҳоли манзилгоҳларида қадимдан шаклланиб келган хунарамандчилик анъаналари асосида “Туристтик маҳалла”лар реестрини ишлаб чиқиш;

агротуризм ресурслари, қишлоқ боғлари, деҳқончилик, маданий-антропоген ландшафтлар ва қишлоқ хўжалиги ишлари, полизчилик маҳсулотларни етиштиришнинг мавсумийлик хусусиятлари, қишлоқларнинг ўзига хос кўриниши ва қурилиши ҳақидаги маълумотларни таҳлил қилиш;

экологик туризм ресурслари (тоғ, тоғ олди, чўл, адир, сув ҳавзалари) ва рекреация ва соғломлаштириш туризм ресурслари (санаторийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар, соғломлаштириш марказлари, курортлар, минерал сувлар, шифобахш балчиклар, бетакрор гўшалар, булоқлар, ўрмонлар, тўқайзорлар, шаршаралар, дарё соҳиллари) картографик моделини яратиш;

қишлоқ фермерлари иш тартиби ва ҳаёт тарзи (қишлоқ хўжалиги ҳайвонларини сақлаш, ем-хашак тайёрлаш маҳсулотлар етиштириш ва сотиш), қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш жараёни билан таништирувчи намунавий дастурлар ишлаб чиқиш;

қишлоқларнинг туристик потенциалини солиштирма баҳолашнинг эконометрик моделини ишлаб чиқиш;

қишлоқларнинг туристик сифимкорлигини аниқловчи эконометрик моделни ишлаб чиқиш;

тадқиқотлар натижаси сифатида «Туристтик қишлоқ» ва «Туристтик маҳалла» электрон платформаси ва картографик моделини яратиш.

Юқорида кўрсатилган қатор вазибаларни бажариш орқали республика бўйича қишлоқ ва маҳаллалардаги маданий меърос объектлари, ҳудудларнинг экотуристтик салоҳияти, тоғ туризми, гастрономик марказлар, агротуризм, рекреация каби турларининг қисқа ва узок муддатли истиқболда ривожлантириш имкониятига эга бўлган объектлар ва марказлари маълумотлар базаси йиғилади.

ХУЛОСАЛАР

Хулоса қилиб айтганда, мазкур электрон платформани яратиш орқали туристик қишлоқ ва маҳаллаларга мустақил равишда саёҳат қилувчи туристларни қизиқарли ва жозибадор бўлган манзилгоҳларга йўналтириш имконияти пайдо бўлади. Мамлакатимиз аҳолисининг аксарияти қисми мустақил равишда саёҳатга чиқишларини инobatга олсак, ҳозирги ахборот технологиялари ривожланган даврда мазкур электрон платформаларнинг аҳамияти ниҳоятда ортиб боради. Туристтик қишлоқ ва маҳаллаларга сайёҳлар оқимини

ортиши шу ҳудудларда фаолият олиб боровчи корхоналарнинг иқтисодий самарадорлигини ўзгаришига сабаб бўлади.

Белгиланган вазифалардан келиб чиқиб республика бўйича йиғилган маълумотлар асосида ГАТ карталар яратилади. Бу карталарда қишлоқ ва маҳаллалардаги туристик инфратузилма объектлари ҳам ўз аксини топади. Электрон платформа ва картографик моделни дастлаб намунавий туристик қишлоқ ва маҳаллаларда синовдан ўтказиш ва тадқиқот натижаларини кейинчалик мамлакатни барча ҳудудларига ҳамда туристик фирмалар, транспорт корхоналари, меҳмонхона сектори ва туристик фаолият билан шуғулланувчи бошқа муассасалар амалиётига тадбиқ этиш мумкин.

Туристларга кўрсатиладиган намунавий хизматларни такомиллаштириш учун қишлоқ ва маҳаллаларнинг туристик субъектлари (туроператорлар, транспорт ташкилотлари, гидлар) билан ҳамкорликда онлайн тижорат тизимини йўлга қўйиш ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 7 февралдаги ПҚ-3514-сон “Ички туризмни жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори, 2-илова
2. Александрова А.Ю. География туризма. Москва, Кно Рус, 2010, 590 с.
3. Косолапов А.Б. Теория и практика экологического туризма, Учеб. Пособ. Москва, КНОРУС, 2005. - 240 с.
4. Храбовченко В.В. Экологический туризм. Учеб. Пособ. Финансы и статистика, Москва, 2004. -172 с.
5. <https://nrm.uz/content>

GEOGRAFIYA: TABIAT VA JAMIYAT

2 ЖИЛД, 1 СОН

ГЕОГРАФИЯ: ПРИРОДА И ОБЩЕСТВО

2 ТОМ, НОМЕР 1

GEOGRAPHY: NATURE AND SOCIETY

VOLUME 2, ISSUE 1

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000